

Internationaal

Hoge groei van FDI in oostelijke EU-lidstaten

Buitenlandse directe investeringen (FDI) tussen EU-lidstaten vormen een indicatie van economische integratie. Met name voor de in 2004 en 2007 toegetreden EU-lidstaten (EU12) is FDI-instroom een mogelijkheid om economisch te moderniseren. Dit kan leiden tot een hogere productiviteitsgroei, creatie van werkgelegenheid, specialisatie en meer concurrentie. FDI kan worden aangewend voor fusies en overnames (brownfield investeringen) of om nieuwe activiteiten te ontplooiën (greenfield investeringen).

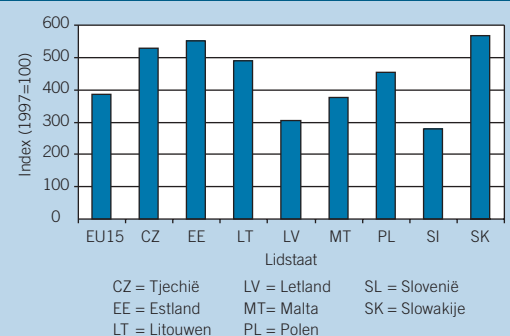
Uit onderzoek van de Europese Commissie (Enlargement, two years after: an economic evaluation) blijkt dat het aandeel van de EU12 in de totale FDI-instroom in de EU nog laag is (ongeveer vier procent in 2004). Echter voor de EU12 is deze instroom substantieel. Veruit de meeste investeringen komen terecht in de drie grootste economieën, Polen, Hongarije en Tsjechië, waar met name de auto-industrie veel kapitaal aantrekt. De EU15 zijn, met 77,5%, de grootste buitenlandse investeerders in de EU12. Nederland is de grootste investeerder, daarna Duitsland en Frankrijk. Desondanks zijn in 2004 maar vier procent van de totale buitenlandse directe investeringen van de EU15 gedaan in de EU12 tegen 53% binnen de EU15 en 12% in de VS. Het grootste deel van de buitenlandse directe investeringen wordt gedaan in de dienstensector, gevolgd door industrie.

De grafiek laat de procentuele toename in FDI zien tussen 1997 en 2004 (exclusief Bulgarije, Cyprus, Hongarije en Roemenië), waarbij de grote verschillen in toename opvallen. Slowakije, Estland en Tsjechië laten duidelijk een grotere toename zien dan de EU15, maar Letland en Slovenië blijven duidelijk achter. Hiervoor kunnen verschillende oorzaken zijn, bijvoorbeeld de omvang en

HELEEN HOFMANS (MINISTERIE VAN FINANCIËN)

ligging van het land, het ondernemingsklimaat, het opleidingsniveau en de mate van technologische ontwikkeling. Het niveau van FDI in de EU12 is dus weliswaar laag, maar de groei is in veel van deze lidstaten hoog. De instroom van FDI geeft deze lidstaten de mogelijkheid om het lage bbp per capita substantieel te verhogen. Wellicht is er dus een verband met de grote toename in totale factorproductiviteit en de hoge economische groei die de EU12 de afgelopen jaren heeft gekend.

Groei in voorraad FDI per lidstaat 1997-2004

Bron: Berekeningen Europese Commissie

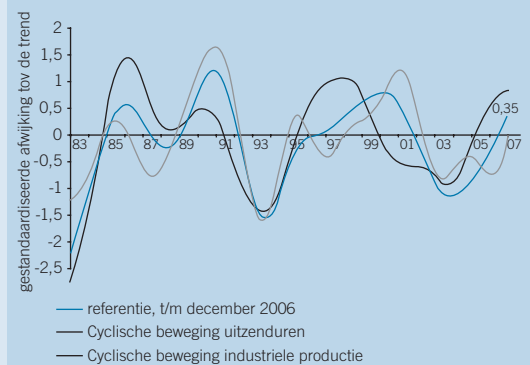
Monetaire Zaken

ARD DEN REIJER (DNB)

Industriële productie nader bezien

De DNB-conjunctuurindicator, welke is weergegeven in de rubriek ESB Kompas, geeft aan dat Nederland zich bevindt in een fase van hoogconjunctuur. Dit blijkt in de thermometerafbeelding uit de positieve waarde van 0,35 voor de realisatie van de huidige toestand van de conjunctuur. Deze waarde is sinds begin 2001 niet zo hoog geweest, getuige de historische weergave van de referentiereeks in de grafiek. De uitslag van de thermometer is nog positiever voor de komende zes maanden. Dit betekent dat de economie de komende tijd harder groeit dan potentieel. Uit de conjunctuurindicator vloeit een technische groeiraming voort voor de jaar-op-jaar volumegroei van het bbp van gemiddeld 3,2% voor 2007. De referentiereeks is gebaseerd op de consumptie door huishoudens, de industriële productie en het aantal ingehuurde uitzendarbeidskrachten. De cyclische bewegingen van de laatste twee variabelen zijn eveneens weergegeven in de grafiek. Ten opzichte van de vorige conjunctuurcyclus is het herstel van de industrie meer vertraagd. Pas in het vierde kwartaal van 2006 trok de groei van de industrie sterk aan, tot 3,9% ten opzichte van het jaar daarvoor. Dit herstel ging gepaard met een substantiële groei van de binnenlands geproduceerde uitvoer. Het percentage producenten in de industrie dat belemmeringen ondervindt door een tekort aan personeel neemt sinds de tweede helft van 2006 toe. De sterk verbeterde arbeidsmarktsituatie wordt weerspiegeld in de volumegroei van de uitzendsector. De uitzendbureaus zijn verantwoordelijk geweest voor ruim een kwart van de bovengemiddelde groei van 11,2% van de financiële en zakelijke dienstverlening in de huidige conjunctuurcyclus. Het krachtige en tijdige herstel van de uitzendbranche is in de grafiek zichtbaar in de cyclische beweging van de uitzendmarkt, welke is gebaseerd op cijfers van de branchevereniging.

DNB-Conjunctuurindicator, industriële productiecyclus en uitzendcyclus

Bedacht moet worden dat de toegevoegde waarde van een uitzendkracht in de Nationale Rekeningen neerslaat in de zakelijke dienstverlening, zelfs als de uitzendkracht pure machinearbeid verricht in een fabriek. Voor de samengestelde referentiereeks is deze boekhoudkundige verwerking minder relevant, omdat het vertraagde herstel van de industriële productie met het krachtige herstel van de uitzendbranche wordt gemiddeld.

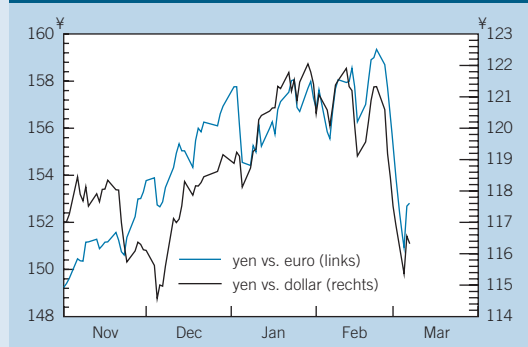
Koersval aandelen is rimpeling

Waren het de Chinese overheidsmaatregelen tegen illegale aandelenhandel, met een negen procent koersval van de Chinese beursindex als gevolg? Is voormalig FED-voorzitter Greenspan, die een recessie waarschijnlijk, mogelijk, of niet uitgesloten achtte, de hoofdschuldige? Enkele tegenvallende economische cijfers zoals de Amerikaanse bbp-groei van 2,2% (bijgesteld van 3,5%) en de daling van

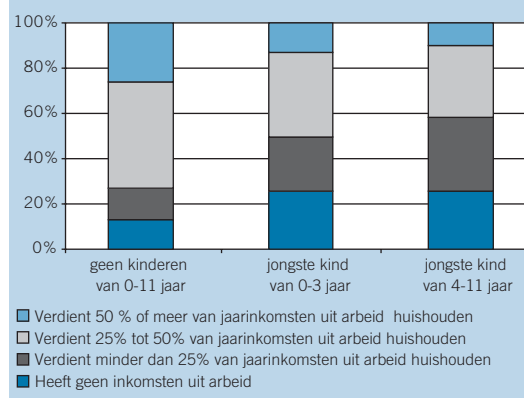
de duurzame orders (min 7,8%) leken zijn sombere prognose te ondersteunen. De wereldwijde koersval van aandelen, die op 27 februari inzette, kan zelfs een naijleffect zijn van de waarschuwingen van verschillende centrale banken tegen de wereldwijde speculatie in risicovolle instrumenten via de Japanse yen. De eenvoudigste verklaring is mogelijk de beste: een golf van winstnemingen na een gestage toename van de aandelenkoersen zette de beurzen een procent of zeven lager. Die daling ontstond door de genoemde combinatie van factoren en had geen specifieke oorzaak.

De turbulentie op de aandelenmarkt spreekt het meest aan, maar monetaire beleidsmakers maken zich meer zorgen omtrent de speculatie rond de yen. De Japanse munt is de afgelopen jaren gestaag in waarde gedaald, zowel ten opzichte van de euro als de dollar. Door de extreem lage Japanse rente wordt de munt gebruikt als leenvaluta om vervolgens wereldwijd posities in te nemen. De dalende yen en stijgende aandelen- en obligatiekoersen leverden zo grote winsten op. Het is niet verwonderlijk dat deze hefboomposities beleggers alert maken op een mogelijke omslag in het Japanse rentebeleid of trendomkeer in de koersontwikkeling van de yen. Dat verklaart de scherpe marktreacties. Een omslag in de monetaire en reële sfeer is echter (nog) niet aan de orde. De renteverschillen met Japan zijn groot en de Japanse centrale bank volgt een uiterst behoedzaam monetair beleid. De gematigde groeivertraging in de wereld past heel goed binnen het *goldilock*-scenario. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat de neerwaartse trend op de beurzen aanhoudt. De huidige neergang lijkt eerder een rimpeling in de opwaartse beweging dan een trendbreuk.

Yen versus de euro en de dollar (stijging is depreciatie)

Inkomenspositie van gehuwde of samenwonende vrouwen van 25 tot 44 jaar, 2004

Bron: CBS

Inkomsten van gehuwde en samenwonende vrouwen

In 2004 waren er 1,9 miljoen gehuwde of samenwonende vrouwen tussen de 25 en 45 jaar, van wie 1,2 miljoen met thuiswonende kinderen jonger dan twaalf jaar. Van de vrouwen met jonge kinderen had 71 procent betaald werk. Vrouwen zonder kinderen en vrouwen met kinderen van twaalf jaar of ouder

hadden vaker betaald werk: 84 procent. De bijdrage van vrouwen aan de totale inkomsten uit arbeid van het huishouden blijft echter laag.

Vrouw draagt weinig bij aan inkomsten van het huishouden

Minder dan een kwart van de vrouwen zonder kinderen jonger dan twaalf jaar verdient de helft of meer van de huishoudinkomsten. Voor vrouwen met kinderen van vier tot twaalf jaar oud is dit aandeel zelfs maar tien procent. Ook het aantal vrouwen dat een kwart tot de helft van de totale huishoudinkomsten uit arbeid verdient, is opvallend laag. Meer dan de helft van de vrouwen met jonge kinderen verdient minder dan een kwart van de huishoudinkomsten. Van de vrouwen zonder jonge kinderen draagt bijna dertig procent minder dan een kwart bij. Vrouwen met kinderen van vier tot twaalf jaar hebben niet vaker betaald werk dan vrouwen met kinderen van nul tot vier jaar. Hun bijdrage aan de inkomsten van het huishouden is zelfs lager dan van vrouwen met hele jonge kinderen.

Hoger opgeleide vrouwen verdienen meer

Vrouwen met een hbo of universitaire opleiding werken vaak meer uren per week en hebben een hoger uurloon dan vrouwen met een lager opleidingsniveau. Het effect hiervan wordt nog eens versterkt doordat hoger opgeleide vrouwen minder vaak jonge kinderen hebben. Daarom is hun aandeel in de inkomsten uit arbeid van het huishouden groter dan van lager opgeleide vrouwen.